

vet igénylő feladat, illetve az ajánlott könyv. A biológia, a kémia és a fizika is jó helyet tölt be ebből a szempontból.

A 4. kérdést kétféleképpen értelmezték tanulóink. Általában is jónak tartják az iskolai könyvtárat, de a miénket is dicsérték. Nagyon sokat számít könyvtáros pedagógusunk remek kapcsolata tanulóinkkal. Kérjük is jogos volt, amikor a régit kicsinek, zsúfoltnak tartották. Az újba kazettákat, lemezeket és idegen nyelvű könyveket is várnak.

Az 5. kérdésben adott listákat átadtuk könyvtárosunknak, használja ő belátása szerint. Bár, meg kell jegyezni, hogy a könyvtárban mind szerepelt, esetleges példányszámemelésre lesz szükség.

Egyértelműen fogalmazódott meg, hogy a könyvtár jó, szükség van rá, s nagyobb figyelmet igényel!

Hogy ne kampányszerűen végezzük munkánkat, vizsgálatunkat másfél év múlva megismételjük, kibővívte olvasottsági szintvizsgálattal.

A) iskolaiban

soha,
néhányszor,
gyakran.

B) másiban — pl. kerületiben

soha,
néhányszor,

3. Írd le azokat a tantárgyakat, amelyekhez a legtöbb könyvhasználati feladatot kaptad!

magyar nyelvtan,
magyar irodalom,
történelem,
matematika . . .

4. Szerinted jó-e az iskolai könyvtár?

Igen. Miért?
Nem. Miért?

5. Milyen könyvek kellenek feltétlenül a könyvtárba?

A 3. és az 5. kérdést az említett cikk 4. és 11. kérdéséből vettük át.

Célunk kérdésenként:

1. Általánosan látják-e tanulóink a könyvtár helyét, szerepét életünkben?

Mit tudnak a 9 és mit a 14 éves tanulók a könyvtár hasznáról?

2. Tudni szeretnénk volna, hogy tanulóink mennyit voltak könyvtárban, gyakori vagy esetleges látogatók.
gyakran.

Kiemelten figyeltük a könyvtárban még sohasem járó gyerekeket.

Tisztelt Szerkesztőség! Kérjük Önöket, hogy levelünket továbbítsák Búki Pálné kollégánk-nak is, hát ha mi is segítjük további munkáját! Közreműködésüket köszönjük.

ACSAY JUDIT

az V. kerület, Szemere utca 5. sz.

Általános Iskola pedagógusa.

NY. A. LJUBIMOVA

Fonetyicseszka az aspekt obscsenyija na nyerodnom jazike

Vannak könyvek, amiket valójában nem is elsősorban magyar szakembereknek szánunk a szerzők, mégis nekünk szólnak. Ilyen munka Nyina Alekszandrovna Ljubimova: *Az idegennyelvi kommunikáció fonetikai aspektusa* című műve, ami a hazai iskolai és iskolán kívüli oroszoktatás számára sok újat és hasznosat adhat a nálunk rendkívüli mértékben alábecsült fonetikai ismeretek szakszerű és eredményes nyújtásának igen nehéz folyamatához.

A szerző a Leningrádi Állami Egyetem neves oktatója, kutatója, nem ismeretlen a szakirodalom olvasó hazai orosz tanár számára, hiszen Az orosz kiejtés tanítása című önálló munkája 1982-ben már második kiadást ért meg. Ljubimova a magyarországi fonetikai-fonológiai kutatásoknak is a kitűnő ismerője, a legutóbbi (1986-os, budapesti) MAPRJAL-kongresszus egyik résztvevője és vitavezetője volt.

Ljubimova könyve azért is figyelemre méltó nálunk, mert a címben jelölt témát a finn— orosz kétnyelvűség (bilingvizmus) tudományos igényű kutatása keretében dolgozza fel. Éppen ezért a szerző számos megállapítása — az oroszul „mesterséges” kontaktusba lépő finn nyelv folytán — a hazai oroszoktatás egyik-másik fázisa szemszögéből akceptálандónak tekinthető. A vonatkozó-illetékes hazai metodika a Ljubimovához hasonló alaposágig és koncepcióig a mai napig se jutott el különféle objektív és szubjektív okok miatt.

A könyv 4 fejezete mellett igen sokat adhat az olvasónak a Bevezetés (Az idegennyelvi beszéd fonetikai megformálásának pszicholingvisztikai kérdései, 3—24. lap), amelyben a szerző kifejti, hogy az idegen nyelvű kommunikáció pszicholingvisztikai szempontból — L. V. Scerba, illetve U. Weinreich teóriája alapján —

nyelvi kontaktus, amely során a beszélőben, illetve a hallgatóban legalább két nyelv van jelen, ilyen vagy olyan fokon és formában (általában az anyanyelv és a tanulóval célnyelv). Ebből következik, hogy az idegennyelv tanuláskor két nyelv fonológiai rendszere is kontaktusba kerül egymással, s az érintett két fonológiai rendszer tudományos igényességű, korrekt felvázolása rögtön segít a célnyelvben várható hibák *prognosztizálásában* a fonetikai-fonológiai *interferencia* érvényesülése következtében. A célnyelvi *akcentus* ki is alakul már a kezdő szakaszban, ha nálunk az orosz tanár — szakmai hozzáértés hiányában — az akcentus kialakulásának *megelőzésére* (prevenció; profilaxis) nem tudja elvégezni a szükséges nyelvi-pszicholingvisztikai-metodikai feladatokat a *nyelvet tanuló diák pozitív, támogató tevékenységével* (pozitív motiváció) együtt.

Az orosz beszédben jól „kitapintható” — számunkra rokon nyelvi — finn akcentust Ljubimova 10 olyan, 18—22 éves finn anyanyelvű diáknál vizsgálta óriási apparátussal, akik a Leningrádi Műszaki Főiskola előkészítő fakultásán tanulták az orosz, s az ún. szubordinatív bilíngvizmus szintjét képviselték. Közülük heten Finnországban csak 3 évet tanultak oroszul. A kísérleti alanyok Helsinkiben, Turkuban, illetve Tamperében születtek. A kísérleti anyag 1330 orosz szót ölelt fel.

A kísérlet másik része arra irányult, hogy az *oroszok hogyan* „értékelték”-fogták fel a finnek „nem korrekt” orosz beszédét. Az értékelést végző, 15 fős — 23—45 éves korösszetételű — szovjet „team” a leningrádi főiskolák tanáraiból, hallgatóiból, mérnökeiből került ki.

Ljubimova vizsgálódásainak ez az aspektusa talán azért is érdekes és hasznos a számunkra, mert arról nekünk sincs túl sok tudományos megalapozottságú adatunk, hogy az oroszok mely hibáinkat „értékelik” legsúlyosabakként. Tapasztalataink szerint, ugyanis itt néha — a szubjektívizmus mellett — előítéletekkel is lehet találkozni mind a konkrét prognózis, mind az egy-két orosz hang (hangkapcsolat) „magyar” percepciója, illetve reprodukálása vonatkozásában.

Ljubimova könyve már a címben is „feltámaszt” és megpróbál helyre tenni két olyan diszciplínát (fonetika, fonológia), amelyeket az utóbbi időben a dilettánsok megpróbáltatás megpróbálnak a „karácsonyfadisz” járulékos rangjára degradálni; pedig az idegennyelvi kommunikáció *fonetikai* aspektusának a negligálása — nézetünk szerint — a hazai oroszoktatás nem kielégítő eredményességének az egyik oka. Az idegennyelvi kommunikáció fonetikai aspektusán Ljubimova azt érti, hogy az orosz tanárnak értő módon oda kell figyelnie,

hogy az oktatás folyamán a kommunikáció közben *hogyan realizálódik a célnyelv fonológiai rendszere*, milyen nyelvi-pszicholingvisztikai mechanizmusok érvényesülésével kell számolnia a beszédértés-beszédprodukción akusztikai folyamatában.

Ljubimova könyve számos megállapítása és tanulsága közül mindössze néhányat emelünk ki a hazai olvasó számára:

1. A *célnyelvi artikulációs bázis kiművelése lassabban történik, mint a recepciós bázis* (81. lap), jöllehet ez a két mechanizmus a beszéd-folyamatban kölcsönhatást gyakorol(hat) egymásra.

2. Az oroszul beszélő finnek esetében is ritka az önkorrekción, mivel a *beszélő figyelme a tartalmi oldalra* (mit?) *koncentrálódik, s nem a formaira* (hogyan?).

3. A célnyelvet anyanyelvként beszélő partner (orosz) a *dekódolást elvégzi* (ha nehezen is) a *hibás célnyelvi ejtés esetén* is (145—146. lap), mert a korrekciót — a korábbi nyelvi tapasztalataira építve — képes elvégezni, miképp a „nyelvjárási ejtés — irodalmi ejtés”; „gyermeknyelvi ejtés — irodalmi ejtés” esetében az anyanyelv szintjén.

Ebből azonban távolról sem az következik, hogy a formai oldal kiművelésével az idegennyelv-oktatásnak nem kell törődnie, mert a kommunikáció sikere érdekében „hadd dolgozzék a beszédpartner”!

4. A szubordinatív kétnyelvűség esetében a nyelvet beszélő „fonológiája” 2 típusú nyelvi tapasztalat során alakul ki: 1. a hangos beszéd (auditív benyomás); 2. az „írott nyelv” (vizuális benyomás) hatása folytán. A kettő dialektikus kapcsolatban van egymással (147. lap).

5. A célnyelvben elkövetett ortopédiai hibákat a célnyelvet (orosz) anyanyelvként beszélő — a hazai átlagvéleménnyel ellentétben — különbözőképpen (gyakran szubjektíven) minősíti (149—150. lap); Ljubimova auditorai 5 „érdemjegyű” skálával próbálkoztak.

6. Igaz, hogy a kontaktusba lépő nyelvek (finn, orosz) fonológiai rendszerei pontos felvázolása alapján prognosztizálhatók bizonyos — az interferencia érvényesülésére létrejövő — ortopédiai hibák a célnyelvben, a valóságban viszont ezen hibák megjelenése a feltételezettnél jóval gazdagabb, bonyolultabb, változatosabb formákat mutat (177. lap).

7. Az orosz lány mássalhangzók keményekkel való helyettesítése (szubsztitúció) azzal jár együtt, hogy az utánuk következő *magánhangzók diftongoid jellege* is csorbat szenved (135—137. lap, 181. lap).

Leningrád, 1988. n. 196.

DR. HAJZÉR LAJOS